

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

**Министерство образования и науки Украины
Национальная академия педагогических наук Украины
Ассоциация университетов Украины
Одесская областная государственная администрация
Одесский городской совет
Одесский областной институт усовершенствования учителей
Образовательно-культурный центр «Институт Конфуция»**

**ЮЖНОУКРАИНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ К. Д. УШИНСКОГО**

МАТЕРИАЛЫ

III МЕЖДУНАРОДНОГО КОНГРЕССА

**«ГЛОБАЛЬНЫЕ ВЫЗОВЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ В УНИВЕРСИТЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ»**

18-21 мая 2017 года

Место проведения:

**Южноукраинский национальный педагогический университет
имени К. Д. Ушинского
(г. Одесса, ул. Старопортофранковская, 26)**

**Одесса
2017**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Association of Universities of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Odessa City Council
Odessa Regional Advanced Training Institute for Teachers
Education and Culture Centre «Confucius Institute»**

**SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNsky**

**THIRD INTERNATIONAL CONGRESS
«GLOBAL CHALLENGES OF PEDAGOGICAL EDUCATION
IN ACADEMIC SPACE»**

18-21 May 2017

**South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska Str.**

**Odessa
2017**

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Санніков О. І.

Університет Ушинського, Україна

У найбільш загальному вигляді професійне навчання студента-психолога розглядається як процес керування навчальною діяльністю, що спрямована на оволодіння необхідними знаннями, уміннями, навичками, на розвиток особистості майбутнього професіонала, професіоналізації в цілому [1]. Професіоналізація розглядається в сучасній психології праці як процес і результат входження людини в професію, оволодіння конкретним видом професійної діяльності та, як наслідок, придбання необхідних професійних якостей (знань, умінь і навичок, професійної самосвідомості, професійних цінностей, професійної мотивації тощо) – становлення професіоналізму [2]. Професіоналізація супроводжується змінами, що відбуваються в особистості професіонала – розвитком його індивідних, суб'єктних і особистісних якостей, формуванням індивідуальності (стратегії освоєння й реалізації функцій, стиль професійної діяльності тощо). Для більшості професій професіоналізація, так само як і розвиток особистості майбутнього фахівця, починається у вузі в процесі одержання професійної освіти, а також інших видів професійної підготовки (проходження практики, участь у тренінгах, спеціалізованих майстер-класах тощо).

Метою й результатом професіоналізації психолога є становлення професіоналізму. Професіоналізм – це особлива властивість особистості професіонала, що забезпечує ефективний, систематичний і надійний розв'язок складних психологічних завдань діяльності в найрізноманітніших умовах і організаційних середовищах (в закладах освіти, у бізнесі, армії, органах правопорядку тощо). Поняття «професіоналізм» відбиває ступінь оволодіння особистістю змістом професійної діяльності, її психологічною структурою й функціями. Вона повинна відповідати етичним і нормативним вимогам, що пред'являються до сучасного психолога, вимогам посадових позицій і враховувати специфіку роботи, що виконується. Професіоналізм розглядається як одна з інтегральних характеристик особистості психолога, що виявляється в консультативній взаємодії, у професійному спілкуванні, в діяльності, в прийнятті рішень.

В якості методичної платформи для вивчення особливостей професіоналізму психолога вважається доцільним використання концептуального психологічного моделювання. Концептуальне психологічне моделювання розглядається як створення описової моделі психічного феномена, його формалізованої абстракції, що відтворює деякі основні моменти для використання в професійній підготовці психолога. Прикладне завдання професіоналізації сучасного психолога на етапі навчання припускає конструювання багатокомпонентної, багатомірної психологічної моделі особистості професіонала (Кмлп), що є синтезом наступних складових:

- Кмс, модель – образ професійного середовища (з урахуванням типу установи, його структури й спрямованості, функцій реалізованих психологом у сучасних умовах). Її обмеженість визначена можливостями презентації змісту функцій, моделюванням їх інформаційного, змістовного наповнення;

- Кме, модель – еталон фахівця (функціонуючого суб'єкта діяльності, що володіє сформованою системою знань, навичок, умінь, соціальним досвідом тощо);

- Кму, модель – підготовки психолога (система організації професійного навчання психолога й підготовки до багатопрофільної діяльності);

- Кмд, модель професійної діяльності психолога (система образів взаємодії особистості із професійним середовищем, а також образів цілей, результатів, способів їх досягнення тощо). Наповнення моделі становлять формальні й змістовні описи різновидів спеціалізації психолога, специфіки професійної діяльності, ситуацій діяльності психолога, способів вибору варіанта їх рішення що включає типові професійні функції та завдання.

Кме – модель (як суб'єкт діяльності) необхідним компонентом включає систему властивостей і відносин фахівця. Перший рівень моделі презентований професіограмою і психограмою психологів різних спеціалізацій, що включає також вимоги до характеристик мотиваційної, вольової й емоційної сфери фахівця. Психограма відбиває основні риси психологічного портрета практичного психолога, представленого групою психологічних функцій, властивостей і якостей особистості, актуалізованих конкретною спеціалізацією професії.

Найбільш трудомісткої складовою Кмлп (за витратами на опис і формування у психолога) є Кмд. Кмд опирається на великий обсяг фактографічної інформації (спектр типових професійних ситуацій і завдань діяльності, відомості про предмет праці, цілі, засоби і способи поведінки психолога, способи реалізації прийнятих рішень). Модель містить у собі уявлення фахівця про особливості професійного середовища, знання можливих наслідків прийнятих правильних або помилкових рішень, опис компонентів готовності до роботи в малоймовірних, нестандартних і екстремальних умовах.

Структура Кмд психолога конкретної спеціалізації включає образну, понятійну й діючу складові. Наповнення образної складової містить образи ситуацій поведінки й діяльності психолога, фрагментами яких є образи-мети, образи-об'єкти й образи-умови діяльності. Понятійна складова моделі складається з назв об'єктів, суб'єктів, причинно-наслідкових і інших відносин, їх характеристик, що може бути визначено за допомогою системи понять. Діюча складова Кмд містить структуру дій психолога в різних ситуаціях професійної діяльності й особливості регуляції цих дій. Формування Кмд реалізується шляхом послідовної множинної трансформації її складових [3].

Узагальнюючи можливості використання концептуального моделювання в підготовці психологів, представляється доцільним формування професіоналізму як послідовно-паралельне формування складових Кмлп.

Література

1. Санников А.И. Профессиональное обучение персонала: концептуальные модели, знания, умения, навыки / А. И. Санников // Социология воспитания управленческого персонала: учеб. пособ. – Одесса : СМІЛ, 2003. – С. 129-182.
2. Дружилов С.А. Становление профессионализма как процесс формирования концептуальной модели профессиональной деятельности / С. А. Дружилов // Журнал прикладной психологии. – 2004. – № 6. – С. 56-60.
3. Галактионов А.И. Проектирование средств информационного взаимодействия на основе идеализированных структур деятельности // Психологические проблемы взаимной адаптации человека и машины в системах управления. – М.: Наука, 1978. – С. 180-198.

ІНДИВІДУАЛЬНО ОРІЄНТОВАНЕ ПСИХОЛОГІЧНЕ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ СИТУАЦІЙ

Саннікова О. П.

Університет Ушинського, Україна

У цьому повідомленні розглянуто структуру схильності до психологічного подолання складних ситуацій – копінг-риси особистості. Відомо, що будь-яка ситуація є передусім суб'єктивною ситуацією, тобто, суб'єктивно складною ситуацією. У кожній дорослій особистості на основі власного досвіду у свідомості виникають й існують певні репрезентації складних саме для неї ситуацій, котрі виконують роль їх класифікатора і маркують (перетворюють) їх у ситуації різного ступеню суб'єктивної складності.

Цікавим є те, що емоційні, когнітивні, особистісні інтерпретації ситуацій (що робить ситуацію суб'єктивно складною) вже містять у собі певні «перетворення», що можуть її як ускладнити, так і спростити, тобто здійснити певне позитивне психологічне подолання суб'єктивно складної ситуації. Можна стверджувати, що психологічне подолання, переживання складності ситуації залежить не тільки від реальних обставин, а й від самої особистості, від її суб'єктивного сприйняття, що спрямовує активність людини на усунення дискомфортного впливу ситуації на особистість. Отже, *суб'єктивно складна ситуація*, – це суб'єктивна інтерпретація зовнішніх умов, яка має, передусім, емоційно-мотиваційне забарвлення та спонукає особистість до вибіркової активності, спрямованої на подолання труднощів.

Ми розглядаємо подолання суб'єктивно складних ситуацій як індивідуальний спосіб взаємодії особистості зі своїми внутрішніми ресурсами (можливості людини, засоби, *запаси, джерела*) в когнітивній, емоційній та поведінковій сфері, що дозволяє опанувати труднощі, вирішити проблему або зменшити негативний вплив ситуації на особистість. Стиль подолання розуміється як стійка характеристика особистості, як схильність реагувати на ситуацію життєвих труднощів певним «звичиним» чином.

Схильність до подолання складної ситуації, котру можна назвати «копінг-ресою», – це властивість особистості, котра характеризує її здатність взаємодіяти з власними почуттями, переживаннями, мисленням (когніціями) для того, щоб дати раду труднощам (специфічним внутрішнім та зовнішнім вимогами, що надмірно напружують або перевищують ресурси людини). Вперше термін «копінг-реса» ми застосували при розробці психодіагностичної методики, спрямованої на вивчення схильності особистості до долаючої поведінки.

У цій роботі «копінг-реса» визначається як стійка *системна інтегральна* властивість особистості, яка є полікомпонентною за своєю структурою, що включає формально-динамічні, якісні, змістовні, соціально-імперативні характеристики. Слід зазначити, що розуміння схильності до подолання суб'єктивно складної ситуації ґрунтується на континуальному підході до дослідження особистості, який був запропонований нами раніше.